

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref:

Vår ref: 2010/54464-2

Arkivkode: 008

Dato: 06.08.2010

Høring - NOU 2009:22 - Det gjør - gjør det helt - Innstilling fra utvalget for bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge

Innledning

Rådet vedtok i møte 27. april å gi høringsuttalelse på NOU 2009: 22 Det du gjør, gjør det helt.

Flatøutvalgets forslag

NOU 2009: 22 "Det du gjør, gjør det helt" foreslår tiltak på områder som gjelder koordinatorfunksjonen, lavterskeltilbud, tidlig innsats, koordinering av døgnbasert hjelp, barnevernloven som rettighetslov, samordning av lovverk, taushetsplikt – utveksling av informasjon som forutsetning for koordinering av tjenestetilbudet, finansieringsordninger og henvisningsrett.

Selv om alle områdene er viktige, er ikke alle like aktuelle for rådet å knytte kommentarer til. I det følgende vil tiltakene på områdene koordinering av tjenester, lovverk, taushetsplikt og finansieringsordninger bli behandlet.

Som basis for alt arbeid på dette feltet vil rådet understreke at retten til resultat må være det sentrale og at alle prosesser som settes i gang må ha dette som mål.

Koordinering av tjenester

Utvalget foreslår at bestemmelse om individuell plan forankres i opplæringsloven og barnehageloven, og at alle mottakere av individuell plan skal ha rett til å få oppnevnt en personlig koordinator. Retten til koordinator og den personlige koordinatorens plikter skal presiseres i forskrift om individuell plan (IP). Utvalget foreslår flere rettigheter og plikter som personlig koordinator bør ha. Å lovfeste retten til IP i så mange lover som mulig er noe rådet har bedt om i flere innspill og høringer.

Rådet savner imidlertid et større fokus på tjenestemottagers rettigheter i forslaget fra utvalget. I utredningen står det at forskriften bør inneholde punkter om tjenestemottagerens rettigheter på flere områder, men ikke i utvelgelsen av koordinatoren. Derimot er det eget punkt som presiserer det kommunale ansvaret for å utpeke en personlig koordinators. Det er en mangel ved forslaget at det ikke i større grad inviterer tjenestemottager til å være mer delaktig i prosessen med å velge koordinators, der det er mulig. Samspillet og tilliten mellom koordinators og bruker kan langt på vei være avgjørende for hvor godt en IP fungerer. Rådet mener ikke at tjenestemottaker skal kunne velge fritt, men for eksempel et system som ligner fastlegeordningen, der man kan velge innen en definert krets av tjenesteytere.

I følge utvalget får 80 prosent av de barna som har enkeltvedtak i grunnskolen hjelp fra flere instanser. Dette utløser etter rådets syn to problemstillinger. Den ene er et utstrakt behov for samhandling og koordinering mellom etater og forvaltningsnivåer, se også avsnittet om taushetsplikt. Den andre har rådet beskrevet slik i sitt arbeidsprogram:

” . I tillegg til utfordringene med å skulle samordne sektoriserde statlige styringssignaler, er mange norske kommuner så små at de ikke har mulighet til å ha kompetanse på alle områder. Det vil særlig ramme personer som har behov for bistand litt utenom det vanlige. Dette gjelder spesialpedagogiske og helsemessige behov, rehabilitering, forebygging, psykisk helse, sosiale tjenester, skole, barnevern osv.

...

Samtidig øker forventningene om å få ”skreddersøm” og ”sømløse tjenestetilbud” i alle sektorer. Dette er problemstillinger som bør få mer oppmerksomhet i debatter om utvikling av samfunnsstrukturer og organisering.”

Rådet kan ikke se at utvalget adresserer de utfordringer som gjelder interkommunalt samarbeid eller andre tiltak for å bedre tilgangen på spesialisert kompetanse.

Lovverk og sanksjonsmuligheter

Utvalget foreslår at sosialtjenestelovens resterende del, kommunehelsetjenesteloven og eventuelt barnevernloven etableres som ett felles lovverk, jf. NOU 2004:18. (Berntutvalget). En harmonisering av lover kan være et godt og nødvendig grep. Problemet i dagens situasjon er ikke alltid mangel på et godt lovverk, men koordinering. Selv om lovverket tydeliggjøres, slås sammen og/eller harmoniseres, er det fortsatt ingen garanti for at lovene faktisk blir fulgt. Utvalget diskuterer i noen grad dette problemet i utredningen, f.eks om informasjonsutveksling:

”... velfungerende informasjonsutveksling å avhenge av at de involverte aktørene viser både *vilje* og *evne* til å bruke retten til å dele informasjon

med samarbeidende personell. Utvalget mener det ikke er tilfredsstillende at graden av koordinering av tjenester til barn og unge dels vil være personavhengig”(s 95)

I sitt høringssvar til NOUen Rett til læring (Midtlyngutvalget), pekte rådet på manglende sanksjonsmuligheter overfor skoleeiere som bryter opplæringsloven. Ettersom NOU 2009:22 foreslår lovendringer og sammenslåing av lover, bør sanksjonsmuligheter dersom loven blir brutt vurderes også her.

Rådet mener videre at tilbudet til barn og unge med er et område med særlig behov for overvåking og tilsyn. Der avvik avdekkes, må det være sanksjonsmuligheter dersom vedtak ikke følges opp. De sanksjonsmuligheter som finnes i dag er rettet mot individuelle feil i tjenesteapparatet, kommuner og foretak som er ansvarlig for tjenesteutøvelsen blir ikke på ansvarliggjort på samme måte.

Taushetsplikt

Utvalget foreslår at det igangsettes en samlet gjennomgang av rettsoppfatninger og praksis når det gjelder taushetsplikt og opplysningsplikt i de ulike fagmiljøene som arbeider med barn og unge. Et slikt arbeid må ses i sammenheng med de forslag som ble fremmet i NOU 2004:18 om ny felles helse- og sosiallovgivning på kommunalt nivå.

Utvalget gjør rede for hvorfor en mer konkret anbefaling er vanskelig innenfor rammen av utvalgets mandat og resurser, og foreslår en utredningsprosess om taushetsplikten. Det er på tide med en diskusjon om hvor godt et grunnlag må være før en kan fatte beslutninger. Det er illustrerende at utvalget lister opp rapporter og utredninger om taushetsplikt fra så langt tilbake som til 1982, men mener at det fortsatt er behov for flere.

Utvalget henviser til forskning som forteller at fra en juridisk forståelse er lovtekstene om taushetsplikt i seg selv ikke til hinder for samarbeid mellom tjenestene, men ettersom de personene som bruker lovene i sitt daglige virke ikke er jurister eller har nødvendig kompetanse så kan lovene fremstå som et hinder for samarbeid.

Rådet foreslår at hvis lovtekstene er uforståelig for de som bruker dem bør de skrives om slik at de blir forståelige. Taushetsplikten må ikke framstå som et hinder for samarbeid til barnas beste.

Finansieringsordninger

Som i forslaget om taushetsplikt foreslår også utvalget her en ny utredningsprosess i form av at det foretas en gjennomgang av de polikliniske refusjonstakstene innen det psykiske helsevernet for barn og unge med tanke på om prissettingen kan påvirke omfang av samarbeidet med andre tjenester. Slik

utvalget ser det er spørsmål knyttet til finansiering av et slikt omfang at det er utenfor mandatet. I følge utvalget finnes det heller ikke nok dokumentasjon på dette feltet til å komme med noen konkrete anbefalinger. Det kan bemerkes til dette at utover en nyttig oppsummering av hvilke finansieringsordninger som eksisterer, tilfører ikke utvalgets forslag omkring finansieringsordninger noe nytt som kan bedre samhandlingen for utsatte barn og unge.

Hvorvidt det finnes bedre finansieringsmodeller på andre sektorer eller andre land er ikke kommentert i utredningen.

Rådet mener at det er behov for å se på hvordan tjenestene organiseres og finansieres, særlig gjelder dette små kommuner.

Oppsummering

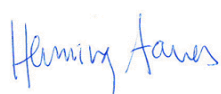
Oppsummert vil rådet påpeke viktigheten av at følgende adresseres i departementenes oppfølging:

- Ivaretagelse av tjenestemottakers autonomi, også i utvelgelse av koordinator
- Tilgang på riktig, tilstrekkelig og koordinert kompetanse
- Rett til resultat må fremheves
- Et tydelig regelverk i klart språk
- Finansiering og organisering som fremmer formålet
- Sanksjonsmuligheter når lover brytes og vedtak ikke følges opp

Det er problematisk at utredninger som favner bredt ofte konkluderer med at saker bør utredes videre, og ikke foreslår konkrete tiltak. Utfordringen for departementene er å begrense disse videre utredningene til et minimum, og heller gjennomføre tiltak, selv om disse kan være lite populære.

Statens råd for funksjonshemmede bidrar gjerne med ytterligere innspill til konkrete tiltak.

Med hilsen

Henning Aanes
rådsleder

Anny Skarstein
sekretariatsleder